

DECIMUS IUNIUS IUVENALIS

SATURAE

SATURA I

Semper ego auditor tantum? numquamne reponam
uexatus totiens rauci Theseide Cordi?
inpune ergo mihi recitauerit ille togatas,
hic elegos? inpune diem consumpserit ingens
Telephus aut summi plena iam margine libri 5
scriptus et in tergo necdum finitus Orestes?
nota magis nulli domus est sua quam mihi lucus
Martis et Aeoliis uicinum rupibus antrum
Vulcani; quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuae deuehat aurum 10
pelliculae, quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontonis platani conuolsaque marmora clamant
semper et adsiduo ruptae lectore columnae.
expectes eadem a summo minimoque poeta.
et nos ergo manum ferulae subduximus, et nos 15
consilium dedimus Sullae, priuatus ut altum
dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
uatibus occurras, periturae parcere chartae.
cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus, 20
si uacat ac placidi rationem admittitis, edam.
cum tener uxorem ducat spado, Meuia Tuscum
figat aprum et nuda teneat uenabula mamma,
patricios omnis opibus cum prouocet unus
quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat, 25
cum pars Niliacae plebis, cum uerna Canopi
Crispinus Tyrias umero reuocante lacernas
uentilet aestiuum digitis sudantibus aurum
nec sufferre queat maioris pondera gemmae,
difficile est saturam non scribere. nam quis iniquae 30
tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se,
causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
plena ipso, post hunc magni delator amici
et cito rapturus de nobilitate comesa
quod superest, quem Massa timet, quem munere 35
palpat Carus et a trepido Thymele summissa Latino;
cum te summoueant qui testamenta merentur
noctibus, in caelum quos euehit optima summi
nunc uia processus, uetulae uesica beatae?
unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem, 40
partes quisque suas ad mensuram inguinis heres.
accipiat sane mercedem sanguinis et sic

palleat ut nudis pressit qui calcibus anguem
aut Lugudunensem rhetor dicturus ad aram.
quid referam quanta siccum iecur ardeat ira, 45
cum populum gregibus comitum premit hic spoliator
pupilli prostantis et hic damnatus inani
iudicio? quid enim saluis infamia nummis?
exul ab octaua Marius bibit et fruitur dis
iratis, at tu uictrix, prouincia, ploras. 50
haec ego non credam Venusina digna lucerna?
haec ego non agitem? sed quid magis? Heracleas
aut Diomedead aut mugitum labyrinthi
et mare percussum puero fabrumque uolantem,
cum leno accipiat moechi bona, si capiendi 55
ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
doctus et ad calicem uigilanti stertere naso;
cum fas esse putet curam sperare cohortis
qui bona donauit praesepibus et caret omni
maiorum censu, dum peruolat axe citato 60
Flaminiam puer Automedon? nam lora tenebat
ipse, lacernatae cum se iactaret amicae.
nonne libet medio ceras inplere capaces
quadriuio, cum iam sexta ceruice feratur 65
hinc atque inde patens ac nuda paene cathedra
et multum referens de Maecenate supino
signator falsi, qui se lautum atque beatum
exiguis tabulis et gemma fecerit uda?
occurrit matrona potens, quae molle Calenum
porrectura uiro miscet sitiente rubetam 70
instituitque rudes melior Lucusta propinquas
per famam et populum nigros efferre maritos.
aude aliquid breuibus Gyaris et carcere dignum,
si uis esse aliquid. probitas laudatur et alget;
criminibus debent hortos, praetoria, mensas, 75
argentum uetus et stantem extrapocula caprum.
quem patitur dormire nurus corruptor auarae,
quem sponsae turpes et praetextatus adulter?
si natura negat, facit indignatio uersum
qualemcumque potest, quales ego uel Cluuienus. 80
ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
nauigio montem ascendit sortesque poposcit
paulatimque anima caluerunt mollia saxa
et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas,
quidquid agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas, 85
gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.
et quando uberior uitiorum copia? quando
maior auaritiae patuit sinus? alea quando
hos animos? neque enim oculis comitantibus itur
ad casum tabulae, posita sed luditur arca. 90
proelia quanta illic dispensatore uidebis
armigero! simplexne furor sestertia centum
perdere et horrenti tunicam non reddere seruo?
quis totidem erexit uillas, quis fercula septem

secreto cenauit auus? nunc sportula primo 95
 limine parua sedet turbae rapienda togatae.
 ille tamen faciem prius inspicit et trepidat ne
 suppositus uenias ac falso nomine poscas:
 agnitus accipies. iubet a praecone uocari
 ipsos Troiugenas, nam uexant limen et ipsi 100
 nobiscum. 'da praetori, da deinde tribuno.'
 sed libertinus prior est. 'prior' inquit 'ego adsum.
 cur timeam dubitemur locum defendere, quamuis
 natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestrae
 arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernae 105
 quadringenta parant. quid confert purpura maior
 optandum, si Laurenti custodit in agro
 conductas Coruinus ouis, ego possideo plus
 Pallante et Licinis?' expectent ergo tribuni,
 uincant diuitiae, sacro ne cedat honori 110
 nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis,
 quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
 maiestas, etsi funesta Pecunia templo
 nondum habitat, nullas nummorum ereximus aras,
 ut colitur Pax atque Fides, Victoria, Virtus 115
 quaeque salutato crepitat Concordia nido.
 sed cum summus honor finito computet anno,
 sportula quid referat, quantum rationibus addat,
 quid facient comites quibus hinc toga, calceus hinc est
 et panis fumusque domi? densissima centum 120
 quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 languida uel praegnas et circumducitur uxor.
 hic petit absentis nota iam callidus arte
 ostendens uacuam et clausam pro coniuge sellam.
 'Galla mea est' inquit, 'citius dimitte. Moraris? 125
 profer, Galla, caput. noli uexare, quiescet.'
 ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum:
 sportula, deinde forum iurisque peritus Apollo
 atque triumphales, inter quas ausus habere
 nescio quis titulos Aegyptius atque Arabarches, 130
 cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
 uestibulis abeunt ueteres lassique clientes
 uotaque deponunt, quamquam longissima cenae
 spes homini; caulis miseris atque ignis emendus.
 optima siluarum interea pelagique uorabit 135
 rex horum uacuisque toris tantum ipse iacebit.
 nam de tot pulchris et latis orbibus et tam
 antiquis una comedunt patrimonia mensa.
 nullus iam parasitus erit. sed quis ferat istas
 luxuriae sordes? quanta est gula quae sibi totos 140
 ponit apros, animal propter conuiuia natum!
 poena tamen praesens, cum tu deponis amictus
 turgidus et crudum pauonem in balnea portas.
 hinc subitae mortes atque intestata senectus.
 it noua nec tristis per cunctas fabula cenas; 145
 ducitur iratis plaudendum funus amicis.

nil erit ulterius quod nostris moribus addat
posteritas, eadem facient cupientque minores,
omne in praecipiti uitium stetit. utere uelis,
totos pande sinus. dices hic forsitan 'unde 150
ingenium par materiae? unde illa priorum
scribendi quodcumque animo flagrante liberet
simplicitas? "cuius non audeo dicere nomen?
quid refert dictis ignoscat Mucius an non?"
pone Tigillinum, taeda lucebis in illa 155
qua stantes ardent qui fixo gutture fumant,
et latum media sulcum deducit harena.'
qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
pensilibus plumis atque illinc despiciat nos?
'cum ueniet contra, digito compesce labellum: 160
accusator erit qui uerbum dixerit "hic est."
securus licet Aenean Rutulumque ferocem
committas, nulli grauis est percussus Achilles
aut multum quaesitus Hylas urnamque secutus:
ense uelut stricto quotiens Lucilius ardens 165
infremuit, rubet auditor cui frigida mens est
criminibus, tacita sudant praecordia culpa.
inde ira et lacrimae. tecum prius ergo uoluta
haec animo ante tubas: galeatum sero duelli
paenitet.' experiar quid concedatur in illos 170
quorum Flaminia tegitur cinis atque Latina.

SATURA VI

Credo Pudicitiam Saturno rege moratam
in terris uisamque diu, cum frigida paruas
praeberet spelunca domos ignemque laremque
et pecus et dominos communi clauderet umbra,
siluestrem montana torum cum sterneret uxor   5
frondibus et culmo uicinarumque ferarum
pellibus, haut similis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
sed potanda ferens infantibus ubera magnis
et saepe horridior glandem ructante marito. 10
quippe aliter tunc orbe nouo caeloque recenti
uiuebant homines, qui rupto robore nati
compositiue luto nullos habuere parentes.
multa Pudicitiae ueteris uestigia forsan
aut aliqua exstiterint et sub Ioue, sed Ioue nondum 15
barbato, nondum Graecis iurare paratis
per caput alterius, cum furem nemo timeret
caulibus ac pomis et aperto uiueret horto.
paulatim deinde ad superos Astraea recessit
hac comite, atque duae pariter fugere sorores.   20
anticum et uetus est alienum, Postume, lectum
concutere atque sacri genium contemnere fulcri.
omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas:
uiderunt primos argentea saecula moechos.
conuentum tamen et pactum et sponsalia nostra   25
tempestate paras iamque a tonsore magistro
pecteris et digito pignus fortasse dedisti?
certe sanus eras. uxorem, Postume, ducis?
dic qua Tisiphone, quibus exagitere colubris.
ferre potes dominam saluis tot restibus ullam,   30
cum pateant altae caligantesque fenestrae,
cum tibi uicinum se praebeat Aemilius pons?
aut si de multis nullus placet exitus, illud
nonne putas melius, quod tecum pusio dormit?
pusio, qui noctu non litigat, exigit a te   35
nulla iacens illic munuscula, nec queritur quod
et lateri parcas nec quantum iussit anheles.
sed placet Vrsidio lex Iulia: tollere dulcem
cogitat heredem, cariturus turture magno
mullorumque iubis et captatore macello.   40
quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si moechorum notissimus olim
stulta maritali iam porrigit ora capistro,
quem totiens textit perituri cista Latini?
quid quod et antiquis uxor de moribus illi   45
quaeritur? o medici, nimiam pertundite uenam.
delicias hominis! Tarpeium limen adora
pronus et auratam Iunoni caede iuuencam,
si tibi contigerit capitis matrona pudici.

paucae adeo Cereris uittas contingere dignae, 50
 quarum non timeat pater oscula. necte coronam
 postibus et densos per limina tende corymbos.
 unus Hiberinae uir sufficit? ocius illud
 extorquebis, ut haec oculo contenta sit uno.
 magna tamen fama est cuiusdam rure paterno 55
 uiuentis. uiuat Gabiis ut uixit in agro,
 uiuat Fidenis, et agello cedo paterno.
 quis tamen adfirmat nil actum in montibus aut in
 speluncis? adeo senuerunt Iuppiter et Mars?
 porticibusne tibi monstratur femina uoto 60
 digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
 quod securus ames quodque inde excerpere possis?
 chironomon Ledam molli saltante Bathyllo
 Tuccia uesicae non imperat, Apula gannit,
 [sicut in amplexu, subito et miserabile longum.] 65
 attendit Thymele: Thymele tunc rustica discit.
 ast aliae, quotiens aulaea recondita cessant,
 et uacuo clusoque sonant fora sola theatro,
 atque a plebeis longe Megalesia, tristes
 personam thyrsumque tenent et subligar Acci. 70
 Urbicus exodio risum mouet Atellanae
 gestibus Autonoes, hunc diligit Aelia pauper.
 soluitur his magno comoedi fibula, sunt quae
 Chrysogonum cantare uetent, Hispulla tragoedo
 gaudet: an expectas ut Quintilianus ametur? 75
 accipis uxorem de qua citharoedus Echion
 aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusque choraules.
 longa per angustos figamus pulpita uicos,
 ornentur postes et grandi ianua lauro,
 ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80
 nobilis Euryalum murmillonem exprimat infans.
 nupta senatori comitata est Eppia ludum
 ad Pharon et Nilum famosaque moenia Lagi
 prodigia et mores urbis damnante Canopo.
 inmemor illa domus et coniugis atque sororis 85
 nil patriae indulsit, plorantisque improba natos
 utque magis stupeas ludos Paridemque reliquit.
 sed quamquam in magnis opibus plumaque paterna
 et segmentatis dormisset paruula cunis,
 contempsit pelagus; famam contempserat olim, 90
 cuius apud molles minima est iactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus lateque sonantem
 pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
 mutandum totiens esset mare. iusta pericli
 si ratio est et honesta, timent pauidoque gelantur 95
 pectore nec tremulis possunt insistere plantis:
 fortem animum praestant rebus quas turpiter audent.
 si iubeat coniunx, durum est conscendere nauem,
 tunc sentina grauis, tunc summus uertitur aer:
 quae moechum sequitur, stomacho ualet. illa maritum 100
 conuomit, haec inter nautas et prandet et errat

per puppem et duros gaudet tractare rudentis.
qua tamen exarsit forma, qua capta iuuenta
Eppia? quid uidit propter quod ludia dici
sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur 105
coeperat et secto requiem sperare lacerto;
praeterea multa in facie deformia, sicut
attritus galea mediisque in naribus ingens
gibbus et acre malum semper stillantis ocelli.
sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos; 110
hoc pueris patriaeque, hoc praetulit illa sorori
atque uiro. ferrum est quod amant. hic Sergius idem
accepta rude coepisset Veiento uideri.

quid priuata domus, quid fecerit Eppia, curas?
respice riuales diuorum, Claudius audi 115
quae tulerit. dormire uirum cum senserat uxor,
sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos 118
ausa Palatino et tegetem praeferre cubili 117
linquebat comite ancilla non amplius una. 119
sed nigrum flauo crinem abscondente galero
intrauit calidum ueteri centone lupanar
et cellam uacuam atque suam; tunc nuda papillis
prostitit auratis titulum mentita Lyciscae
ostenditque tuum, generose Britannice, uentrem.
excepit blanda intrantis atque aera poposcit. 125
[continueque iacens cunctorum absorbuit ictus.]
mox lenone suas iam dimittente puellas
tristis abit, et quod potuit tamen ultima cellam
clausit, adhuc ardens rigidae tentigine uoluae,
et lassata uiris necdum satiata recessit, 130
obscurisque genis turpis fumoque lucernae
foeda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
hippomanes carmenque loquar coctumque uenenum
priuignoque datum? faciunt grauiora coactae
imperio sexus minimumque libidine peccant. 135

'optima sed quare Caesennia teste marito?'
bis quingena dedit. tanti uocat ille pudicam,
nec pharetris Veneris macer est aut lampade feruet:
inde faces ardent, ueniunt a dote sagittae.
libertas emitur. coram licet innuat atque 140
rescribat: uidua est, locuples quae nupsit auaro.

'cur desiderio Bibulae Sertorius ardet?'
si uerum excutias, facies non uxor amatur.
tres rugae subeant et se cutis arida laxet,
fiant obscuri dentes oculique minores 145
'collige sarcinulas' dicet libertus 'et exi.
iam grauis es nobis et saepe emungeris. exi
ocius et propera. sicco uenit altera naso.'
interea calet et regnat poscitque maritum
pastores et ouem Canusinam ulmosque Falernas— 150
quantulum in hoc!—pueros omnes, ergastula tota,
quodque domi non est, sed habet uicinus, ematur.
mense quidem brumae, cum iam mercator Iason

clausus et armatis obstat casa candida nautis,
 grandia tolluntur crystallina, maxima rursus 155
 murrina, deinde adamas notissimus et Beronices
 in digito factus pretiosior. hunc dedit olim
 barbarus incestae, dedit hunc Agrippa sorori,
 obseruant ubi festa mero pede sabbata reges
 et uetus indulget senibus clementia porcis. 160
     'nullane de tantis gregibus tibi digna uidetur?'
 sit formosa, decens, diues, fecunda, uetustos
 porticibus disponat auos, intactior omni
 crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
 rara auis in terris nigroque simillima cycno, 165
 quis feret uxorem cui constant omnia? malo,
 malo Venustinam quam te, Cornelia, mater
 Gracchorum, si cum magnis uirtutibus adfers
 grande supercilium et numeras in dote triumphos.
 tolle tuum, precor, Hannibalem uictumque Syphacem 170
 in castris et cum tota Carthagine migra.
 'parce, precor, Paeon, et tu, dea, pone sagittas;
 nil pueri faciunt, ipsam configite matrem'
 Amphion clamat, sed Paeon contrahit arcum.
 extulit ergo greges natorum ipsumque parentem, 175
 dum sibi nobilior Latonae gente uidetur
 atque eadem scrofa Niobe fecundior alba.
 quae tanti grauitas, quae forma, ut se tibi semper
 inputet? huius enim rari summique uoluptas
 nulla boni, quotiens animo corrupta superbo 180
 plus aloes quam mellis habet. quis deditus autem
 usque adeo est, ut non illam quam laudibus effert
 horreat inque diem septenis oderit horis?
     quaedam parua quidem, sed non toleranda maritis.
 nam quid rancidius quam quod se non putat ulla 185
 formosam nisi quae de Tusca Graecula facta est,
 de Sulmonensi mera Cecropis? omnia Graece:
 [cum sit turpe magis nostris nescire Latine.]
 hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
 hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra? 190
 concumbunt Graece. donec tamen ista puellis,
 tunc etiam, quam sextus et octogensimus annus
 pulsat, adhuc Graece? non est hic sermo pudicus
 in uetula. quotiens lasciuum interuenit illud
zoe kai psyche, modo sub Iodice relictis 195
 uteris in turba. quod enim non excitet inguen
 uox blanda et nequam? digitos habet. ut tamen omnes
 subsidant pinnae, dicas haec mollius Haemo
 quamquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
     si tibi legitimis pactam iunctamque tabellis 200
 non es amaturus, ducendi nulla uidetur
 causa, nec est quare cenam et mustacea perdas
 labente officio crudis donanda, nec illud
 quod prima pro nocte datur, cum lance beata
 Dacicus et scripto radiat Germanicus auro. 205

si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
 est animus, summitte caput ceruice parata
 ferre iugum. nullam inuenies quae parcat amanti.
 ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis
 et spoliis; igitur longe minus utilis illi   210
 uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
 nil umquam inuita donabis coniuge, uendes
 hac obstante nihil, nihil haec si nolet emetur.
 haec dabit affectus: ille excludatur amicus
 iam senior, cuius barbam tua ianua uidit.   215
 testandi cum sit lenonibus atque lanistis
 libertas et iuris idem contingat harenae,
 non unus tibi riualis dictabitur heres.
 'pone crucem seruo.' 'meruit quo crimine seruus
 supplicium? quis testis adest? quis detulit? Audi;   220
 nulla umquam de morte hominis cunctatio longa est.'
 'o demens, ita seruus homo est? nil fecerit, esto:
 hoc uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas.'
 imperat ergo uiro. sed mox haec regna relinquit
 permutatque domos et flammea conterit; inde   225
 auolat et sprete repetit uestigia lecti.
 ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
 uela domus et adhuc uirides in limine ramos.
 sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti
 quinque per autumnos, titulo res digna sepulcri.   230
       desperanda tibi salua concordia socru.
 illa docet spoliis nudi gaudere mariti,
 illa docet missis a corruptore tabellis
 nil rude nec simplex rescribere, decipit illa
 custodes aut aere domat. tum corpore sano   235
 aduocat Archigenen onerosaque pallia iactat.
 abditus interea latet et secretus adulter
 inpatiensque morae silet et praepudia ducit.
 scilicet expectas ut tradat mater honestos
 atque alios mores quam quos habet? utile porro   240
 filiolam turpi uetulae producere turpem.
       nulla fere causa est in qua non femina litem
 mouerit. accusat Manilia, si rea non est.
 componunt ipsae per se formantque libellos,
 principium atque locos Celso dictare paratae.   245
       endromidas Tyrias et femineum ceroma
 quis nescit, uel quis non uidit uulnera pali,
 quem cauat adsiduis rudibus scutoque lacessit
 atque omnis implet numeros dignissima prorsus
 Florali matrona tuba, nisi si quid in illo   250
 pectore plus agitat ueraeque paratur harenae?
 quem praestare potest mulier galeata pudorem,
 quae fugit a sexu? uires amat. haec tamen ipsa
 uir nollet fieri; nam quantula nostra uoluptas!
 quale decus, rerum si coniugis auctio fiat,   255
 balteus et manicae et cristae crurisque sinistri
 dimidium tegimen! uel si diuersa mouebit

proelia, tu felix ocreas uendente puella.
 hae sunt quae tenui sudant in cyclade, quarum
 delicias et panniculus bombycinus urit. 260
 aspice quo fremitu monstratos perferat ictus
 et quanto galeae curuetur pondere, quanta
 poplitibus sedeat quam denso fascia libro,
 et ride positis scaphium cum sumitur armis.
 dicite uos, neptes Lepidi caeciae Metelli 265
 Gurgitis aut Fabii, quae ludia sumpserit umquam
 hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
 semper habet lites alternaque iurgia lectus
 in quo nupta iacet; minimum dormitur in illo.
 tum grauis illa uiro, tunc orba tigride peior, 270
 cum simulat gemitus occulti conscia facti,
 aut odit pueros aut ficta paelice plorat
 uberibus semper lacrimis semperque paratis
 in statione sua atque expectantibus illam,
 quo iubeat manare modo. tu credis amorem, 275
 tu tibi tunc, uruca, places fletumque labellis
 exorbes, quae scripta et quot lecture tabellas
 si tibi zelotypae retlegantur scrinia moechae!
 sed iacet in serui complexibus aut equitis. dic,
 dic aliquem sodes hic, Quintiliane, colorem. 280
 haeremus. dic ipsa. 'olim conuenerat' inquit
 'ut faceres tu quod uelles, nec non ego possem
 indulgere mihi. clames licet et mare caelo
 confundas, homo sum.' nihil est audacius illis
 deprensus: iram atque animos a crimine sumunt. 285
 unde haec monstra tamen uel quo de fonte requiris?
 praestabat castas humilis fortuna Latinas
 quondam, nec uitii contingi parua sinebant
 tecta labor somnique breues et uellere Tusco
 uexatae duraeque manus ac proximus urbi 290
 Hannibal et stantes Collina turre mariti.
 nunc patimur longae pacis mala, saeuior armis
 luxuria incubuit uictumque ulciscitur orbem.
 nullum crimen abest facinusque libidinis ex quo
 paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos 295
 et Sybaris colles, hinc et Rhodos et Miletos
 atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.
 prima peregrinos obscena pecunia mores
 intulit, et turpi fregerunt saecula luxu
 diuitiae molles. quid enim uenus ebria curat? 300
 inguinis et capitis quae sint discrimina nescit
 grandia quae mediis iam noctibus ostrea mordet,
 cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
 ambulat et geminis exurgit mensa lucernis. 305
 i nunc et dubita qua sorbeat aera sanna
 Maura, Pudicitiae ueterem cum praeterit aram, 308
 Tullia quid dicat, notae collectea Maurae. 307
 noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic 309

effigiemque deae longis siphonibus implent
 inque uices equitant ac Luna teste mouentur,
 inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
 coniugis urinam magnos uisurus amicos.
 nota bonae secreta deae, cum tibia lumbos
 incitat et cornu pariter uinoque feruntur 315
 attonitae crinemque rotant ululantque Priapi
 maenades. o quantus tunc illis mentibus ardor
 concubitus, quae uox saltante libidine, quantus
 ille meri ueteris per crura madentia torrens!
 lenonum ancillas posita Saufeia corona 320
 prouocat et tollit pendentis praemia coxae,
 ipsa Medullinae fluctum crisantis adorat:
 palma inter dominas, uirtus natalibus aequa.
 nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
 ad uerum, quibus incendi iam frigidus aeuo 325
 Laomedontiades et Nestoris hirnea possit.
 tunc prurigo morae inpatiens, tum femina simplex,
 ac pariter toto repetitus clamor ab antro
 'iam fas est, admitte uiros.' dormitat adulter,
 illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo; 330
 si nihil est, seruis incurritur; abstuleris spem
 seruorum, uenit et conductus aquarius; hic si
 quaeritur et desunt homines, mora nulla per ipsam
 quo minus inposito clunem summittat asello.
 atque utinam ritus ueteres et publica saltem 335
 his intacta malis agerentur sacra; sed omnes
 nouerunt Mauri atque Indi quae psalteria penem
 maiorem quam sunt duo Caesaris Anticatones
 illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 intulerit, ubi uelari pictura iubetur 340
 quaecumque alterius sexus imitata figuras.
 et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
 simpuium ridere Numaie nigrumque catinum
 et Vaticano fragiles de monte patellas
 ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras? 345
 [audio quid ueteres olim moneatis amici,
 'pone seram, cohibe.' sed quis custodiet ipsos
 custodes? cauta est et ab illis incipit uxor.]
 iamque eadem summis pariter minimisque libido,
 nec melior silicem pedibus quae conterit atrum 350
 quam quae longorum uehitur ceruice Syrorum.
 ut spectet ludos, conducit Ogulnia uestem,
 conducit comites, sellam, ceruical, amicas,
 nutricem et flauam cui det mandata puellam.
 haec tamen argenti superest quodcumque paterni 355
 leuibus athleticis et uasa nouissima donat.
 multis res angusta domi, sed nulla pudorem
 paupertatis habet nec se metitur ad illum
 quem dedit haec posuitque modum. tamen utile quid sit
 prospiciunt aliquando uiri, frigusque famemque 360
 formica tandem quidam expauere magistra:

prodiga non sentit pereuntem femina censum.
 ac uelut exhausta recidiuus pullulet arca
 nummus et e pleno tollatur semper aceruo,
 non umquam reputant quanti sibi gaudia constant. 365
     in quacumque domo uiuit luditque professu Ox1
 obscenum, tremula promittit et omnia dextra, Ox2
 inuenies omnis turpes similesque cinaedis. Ox3
 his uiolare cibos sacraeque adsistere mensae Ox4
 permittunt, et uasa iubent frangenda lauari Ox5
 cum colocyntha bibit uel cum barbata chelidon. Ox6
 purior ergo tuis laribus meliorque lanista, Ox7
 in cuius numero longe migrare iubetur Ox8
 psyllus ab ~eupholio.~ quid quod nec retia turpi Ox9
 iunguntur tunicae, nec cella ponit eadem Ox10
 munimenta umeri ~pulsatamque arma~ tridentem Ox11
 qui nudus pugnare solet? pars ultima ludi Ox12
 accipit has animas aliusque in carcere neruos. Ox13
 sed tibi communem calicem facit uxor et illis Ox14
 cum quibus Albanum Surrentinumque recuset Ox15
 flaua ruinosi lupa degustare sepulchri. Ox16
 horum consiliis nubunt subitaeque recedunt, Ox17
 his languentem animum ~seruant~ et seria uitae, Ox18
 his clunem atque latus discunt uibrare magistris, Ox19
 quicquid praeterea scit qui docet. haud tamen illi Ox20
 semper habenda fides: oculos fuligine pascit Ox21
 distinctus croceis et reticulatus adulter. Ox22
 suspectus tibi sit, quanto uox mollior et quo Ox23
 saepius in teneris haerebit dextera lumbis. Ox24
 hic erit in lecto fortissimus; exuit illic Ox25
 personam docili Thais saltata Triphallo. Ox26
 quem rides? aliis hunc mimum! sponsio fiat: Ox27
 purum te contendo uirum. contendo: fateris? Ox28
 an uocat ancillas tortoris pergula? Noui Ox29
 consilia et ueteres quaecumque monetis amici, Ox30
 'pone seram, cohibe'. sed quis custodiet ipsos Ox31
 custodes, qui nunc lasciuae furta puellae Ox32
 hac mercede silent? crimen commune tacetur. Ox33
 prospicit hoc prudens et a illis incipit uxor. Ox34
     sunt quas eunuchi inbelles ac mollia semper 366
 oscula delectent et desperatio barbae
 et quod abortiuo non est opus. illa uoluptas
 summa tamen, quom iam calida matura iuuenta
 inguina traduntur medicis, iam pectine nigro. 370
 ergo expectatos ac iussos crescere primum
 testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
 tonsoris tantum damno rapit Heliodorus.
 mangonum pueros uera ac miserabilis urit 373a
 debilitas, follisque pudet cicerisque relictis. 373b
 conspicuus longe cunctisque notabilis intrat
 balnea nec dubie custodem uitis et horti
 prouocat a domina factus spado. dormiat ille
 cum domina, sed tu iam durum, Postume, iamque

tondendum eunucho Bromium committere noli.
 si gaudet cantu, nullius fibula durat
 uocem uendentis praetoribus. organa semper 380
 in manibus, densi radiant testudine tota
 sardonyches, crispo numerantur pectine chordae
 quo tener Hedymeles operas dedit: hunc tenet, hoc se
 solatur gratoque indulget basia plectro.
 quaedam de numero Lamiarum ac nominis Appi 385
 et farre et uino Ianum Vestamque rogabat,
 an Capitolinam deberet Pollio quercum
 sperare et fidibus promittere. quid faceret plus
 aegrotante uiro, medicis quid tristibus erga
 filiolum? stetit ante aram nec turpe putauit 390
 pro cithara uelare caput dictataque uerba
 pertulit, ut mos est, et aperta palluit agna.
 dic mihi nunc, quaeso, dic, antiquissime diuom,
 respondes his, Iane pater? magna otia caeli;
 non est, quod uideo, non est quod agatur apud uos. 395
 haec de comoedis te consulit, illa tragoedum
 commendare uolet: uaricosus fiet haruspex.
 sed cantet potius quam totam peruolet urbem
 audax et coetus possit quae ferre uirorum
 cumque paludatis ducibus praesente marito 400
 ipsa loqui recta facie siccisque mamillis.
 haec eadem nouit quid toto fiat in orbe,
 quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercae
 et pueri, quis amet, quis diripiatur adulter;
 dicet quis uiduam praegnatem fecerit et quo 405
 mense, quibus uerbis concumbat quaeque, modis quot.
 instantem regi Armenio Parthoque cometen
 prima uidet, famam rumoresque illa recentis
 excipit ad portas, quosdam facit; isse Niphaten
 in populos magnoque illic cuncta arua teneri 410
 diluuiio, nutare urbes, subsidere terras,
 quocumque in triuio, cuicumque est obuia, narrat.
 nec tamen id uitium magis intolerabile quam quod
 uicinos humiles rapere et concidere loris
 ~exortata~ solet. nam si latratibus alti 415
 rumpuntur somni, 'fustes huc ocuis' inquit
 'adferte' atque illis dominum iubet ante feriri,
 deinde canem. grauis occurso, taeterrima uultu
 balnea nocte subit, conchas et castra moueri
 nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu, 420
 cum lassata graui ceciderunt bracchia massa,
 callidus et cristae digitos inpressit aliptes
 ac summum dominae femur exclamare coegit.
 conuiuiae miseri interea somnoque fameque
 urguntur. tandem illa uenit rubicundula, totum 425
 oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
 admotum pedibus, de quo sextarius alter
 ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
 dum redit et loto terram ferit intestino.

marmoribus riui properant, aurata Falernum 430
peluis olet; nam sic, tamquam alta in dolia longus
deciderit serpens, bibit et uomit. ergo maritus
nauseat atque oculis bilem substringit opertis.

illa tamen grauior, quae cum discumbere coepit
laudat Vergilium, periturae ignoscit Elissae, 435
committit uates et comparat, inde Maronem
atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
turba tacet, nec causidicus nec praeco loquetur,
altera nec mulier. uerborum tanta cadit uis, 440
tot pariter pelues ac tintinnabula dicas
pulsari. iam nemo tubas, nemo aera fatiget:
una laboranti poterit succurrere Lunae.
inponit finem sapiens et rebus honestis;
nam quae docta nimis cupit et facunda uideri 445
crure tenus medio tunicas succingere debet,
caedere Siluano porcum, quadrante lauari.
non habeat matrona, tibi quae iuncta recumbit,
dicendi genus, aut curuum sermone rotato
torqueat enthymema, nec historias sciat omnes, 450
sed quaedam ex libris et non intellegat. odi
hanc ego quae repetit uoluitque Palaemonis artem
seruata semper lege et ratione loquendi
ignotosque mihi tenet antiquaria uersus
nec curanda uiris. opicae castiget amicae 455
uerba: soloecismum liceat fecisse marito.

nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
cum uiridis gemmas collo circumdedit et cum
auribus extentis magnos commisit elenchos.
[intolerabilius nihil est quam femina diues.] 460
interea foeda aspectu ridendaque multo
pane tumet facies aut pingua Poppaeanae
spirat et hinc miseri uiscantur labra mariti.
ad moechum lota ueniunt cute. quando uideri
uult formonsa domi? moechis foliata parantur, 465
his emitur quidquid graciles huc mittitis Indi.
tandem aperit uultum et tectoria prima reponit,
incipit agnosci, atque illo lacte fouetur
propter quod secum comites educit asellas
exul Hyperboreum si dimittatur ad axem. 470
sed quae mutatis inducitur atque fouetur
tot medicaminibus coctaeque siliginis offas
accipit et madidae, facies dicetur an ulcus?

est pretium curae penitus cognoscere toto
quid faciant agitentque die. si nocte maritus 475
auersus iacuit, periit libraria, ponunt
cosmetae tunicas, tarde uenisse Liburnus
dicitur et poenas alieni pendere somni
cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
hic scutica; sunt quae tortoribus annua praestent. 480
uerberat atque obiter faciem linit, audit amicas

aut latum pictae uestis considerat aurum
et caedit, longi relegit transuersa diurni
et caedit, donec lassis caedentibus 'exi'
intonet horrendum iam cognitione peracta. 485
praefectura domus Sicula non mitior aula.
nam si constituit solitoque decentius optat
ornari et properat iamque expectatur in hortis
aut apud Isiacae potius sacraria lenae,
disponit crinem laceratis ipsa capillis 490
nuda umeros Psecas infelix nudisque mamillis.
'altior hic quare cincinnus?' taurea punit
continuo flexi crimen facinusque capilli.
quid Psecas admisit? quaenam est hic culpa puellae,
si tibi displicuit nasus tuus? altera laeuum 495
extendit pectitque comas et uoluit in orbem.
est in consilio materna admotaque lanis
emerita quae cessat acu; sententia prima
huius erit, post hanc aetate atque arte minores
censebunt, tamquam famae discrimen agatur 500
aut animae: tanta est quaerendi cura decoris.
tot premit ordinibus, tot adhuc conpagibus altum
aedificat caput: Andromachen a fronte uidebis,
post minor est, credas aliam. cedo si breue parui
sortita est lateris spatium breuiorque uidetur 505
uirgine Pygmaea nullis adiuta coturnis
et leuis erecta consurgit ad oscula planta.
nulla uiri cura interea nec mentio fiet
damnorum. uiuit tamquam uicina mariti,
hoc solo propior, quod amicos coniugis odit 510
et seruos, grauis est rationibus. ecce furentis
Bellonae matrisque deum chorus intrat et ingens
semiuir, obsceno facies reuerenda minori,
mollia qui rapta secuit genitalia testa
iam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt 515
plebeia et Phrygia uestitur bucca tiara.
grande sonat metuique iubet Septembris et austri
aduentum, nisi se centum lustrauerit ouis
et xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
ut quidquid subiti et magni discriminis instat 520
in tunicas eat et totum semel expiet annum.
hibernum fracta glacie descendet in amnem,
ter matutino Tiberi mergetur et ipsis
uerticibus timidum caput abluet, inde superbi
totum regis agrum nuda ac tremibunda cruentis 525
erepet genibus; si candida iusserit Io,
ibit ad Aegypti finem calidaque petitas
a Meroe portabit aquas, ut spargat in aede
Isidis, antiquo quae proxima surgit ouili.
credit enim ipsius dominae se uoce moneri. 530
en animam et mentem cum qua di nocte loquantur!
ergo hic praecipuum summumque meretur honorem
qui grege linigero circumdatus et grege caluo

plangentis populi currit derisor Anubis.
 ille petit ueniam, quotiens non abstinet uxor 535
 concubitu sacris obseruandisque diebus
 magnaue debetur uiolato poena cadurco
 et mouisse caput uisa est argentea serpens;
 illius lacrimae meditataque murmura praestant
 ut ueniam culpae non abnuat ansere magno 540
 scilicet et tenui popano corruptus Osiris.
 cum dedit ille locum, cophino fenoque relicto
 arcanam Iudaea tremens mendicat in aurem,
 interpres legum Solymarum et magna sacerdos
 arboris ac summi fida internuntia caeli. 545
 implet et illa manum, sed parcus; aere minuto
 qualiacumque uoles Iudaei somnia uendunt.
 spondet amatorem tenerum uel diuitis orbi
 testamentum ingens calidae pulmone columbae
 tractato Armenius uel Commagenus haruspex; 550
 pectora pullorum rimabitur, exta catelli
 interdum et pueri; faciet quod deferat ipse.
 Chaldaeis sed maior erit fiducia: quidquid
 dixerit astrologus, credent a fonte relatum
 Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant 555
 et genus humanum damnat caligo futuri.
 praecipuus tamen est horum, qui saepius exul,
 cuius amicitia conducendaque tabella
 magnus ciuis obit et formidatus Othoni.
 inde fides artis, sonuit si dextera ferro 560
 laeuaque, si longe castrorum in carcere mansit.
 nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
 sed qui paene perit, cui uix in Cyclada mitti
 contigit et parua tandem caruisse Seripho.
 consulit ictericae lento de funere matris, 565
 ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
 efferat et patruos, an sit uicturus adulter
 post ipsam; quid enim maius dare numina possunt?
 haec tamen ignorat quid sidus triste minetur
 Saturni, quo laeta Venus se proferat astro, 570
 quis mensis damnis, quae dentur tempora lucro:
 illius occursus etiam uitare memento,
 in cuius manibus ceu pingua sucina tritas
 cernis ephemeridas, quae nullum consulit et iam
 consulitur, quae castra uiro patriamque petente 575
 non ibit pariter numeris reuocata Thrasylli.
 ad primum lapidem uectari cum placet, hora
 sumitur ex libro; si prurit frictus ocelli
 angulus, inspecta genesi collyria poscit;
 aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur 580
 aptior hora cibo nisi quam dederit Petosiris.
 si mediocris erit, spatium lustrabit utrimque
 metarum et sortes ducet frontemque manumque
 praebebit uati crebrum poppysma roganti.
 diuitibus responsa dabit Phryx augur et inde 585

conductus, dabit astrorum mundique peritus
atque aliquis senior qui publica fulgura condit.
plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
quae nudis longum ostendit ceruicibus aurum
consulit ante falas delphinorumque columnas 590
an saga uendenti nubat caupone relicto.

hae tamen et partus subeunt discrimen et omnis
nutricis tolerant fortuna urgente labores,
sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
tantum artes huius, tantum medicamina possunt, 595
quae steriles facit atque homines in uentre necandos
conducit. gaude, infelix, atque ipse bibendum
porrige quidquid erit; nam si distendere uellet
et uexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopsis fortasse pater, mox decolor heres 600
impleret tabulas numquam tibi mane uidendus.
transeo suppositos et gaudia uotaque saepe
ad spurcos decepta lacus, saepe inde petitos
pontifices, salios Scaurorum nomina falso
corpore laturos. stat Fortuna improba noctu 605
adridens nudis infantibus: hos fouet omni
inuoluitque sinu, domibus tunc porrigit altis
secretumque sibi mimum parat; hos amat, his se
ingerit utque suos semper producit alumnos.

hic magicos adfert cantus, hic Thessala uendit 610
philtera, quibus ualeat mentem uexare mariti
et solea pulsare natis. quod desipis, inde est,
inde animi caligo et magna obliuio rerum
quas modo gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
[semper aquam portes rimosa ad dolia, semper 614a
istud onus subeas ipsis manantibus urnis, 614b
quo rabidus nostro Phalarim de rege dedisti.] 614c
et furere incipias ut auunculus ille Neronis,
cui totam tremuli frontem Caesonia pulli
infudit. quae non faciet quod principis uxor?
ardebant cuncta et fracta conpage ruebant
non aliter quam si fecisset Iuno maritum
insanum. minus ergo nocens erit Agrippinae 620
boletus, siquidem unius praecordia pressit
ille senis tremulumque caput descendere iussit
in caelum et longa manantia labra saliuu:
haec poscit ferrum atque ignes, haec potio torquet,
haec lacerat mixtos equitum cum sanguine patres. 625
tanti partus equae, tanti una uenefica constat.

oderunt natos de paelice; nemo repugnet,
nemo uetet, iam iam priuignum occidere fas est.
uos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
custodite animas et nulli credite mensae: 630
liuida materno feruent adipata ueneno.
mordeat ante aliquis quidquid porrexerit illa
quae peperit, timidus praegustet pocula papas.
fingimus haec altum satura sumente coturnum

scilicet, et finem egressi legemque priorum 635
grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
montibus ignotum Rutulis caeloque Latino?
nos utinam uani. sed clamat Pontia 'feci,
confiteor, puerisque meis aconita parauit,
quae deprensa patent; facinus tamen ipsa peregi.' 640
tunc duos una, saeuissima uipera, cena?
tunc duos? 'septem, si septem forte fuissent.'
credamus tragicis quidquid de Colchide torua
dicitur et Procne; nil contra conor. et illae
grandia monstra suis audebant temporibus, sed 645
non propter nummos. minor admiratio summis
debetur monstris, quotiens facit ira nocentes
hunc sexum et rabie iecur incendente feruntur
praecipites, ut saxa iugis abrupta, quibus mons
subtrahitur cliuoque latus pendente recedit. 650
illam ego non tulerim quae computat et scelus ingens
sana facit. spectant subeuntem fata mariti
Alcestim et, similis si permutatio detur,
morte uiri cupiant animam seruare catellae.
occurrent multae tibi Belides atque Eriphylae 655
mane, Clytemestram nullus non uicus habebit.
hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
insulsam et fatuam dextra laeuaque tenebat;
at nunc res agitur tenui pulmone rubetae,
sed tamen et ferro, si praegustarit Atrides 660
Pontica ter uicti cautus medicamina regis.